

**LA CREACIÓ I L'ACTIVITAT
DE LA SOCIETAT DE BIOLOGIA DE BARCELONA**

ORIOL CASASSAS

President de la Societat Catalana de Biologia

Sé molt bé que entre nosaltres i, concretament, entre els membres de la nostra Societat hi ha persones molt més qualificades que jo per a parlar de la creació i l'activitat de la Societat de Biologia de Barcelona en un conjunt d'actes destinat a commemorar el Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer. Entre nosaltres hi ha col·laboradors seus, deixebles seus i persones que —sense haver-ne estat ni deixebles ni col·laboradors— l'havien conegut; entranyablement, és clar. Jo, en canvi, no l'havia ni vist mai.

Ara bé, l'encàrrec m'ha estat fet a mi i, sense cap vergonya, tinc l'atreviment de confessar-vos que, en certa manera, esperava l'encàrrec i potser, una mica, he provocat l'encàrrec. Us en diré els motius: per la meva participació i per les que vindran d'en Josep Maria Ainaud, d'en Jacint Corbella i d'en Joan Ramon Barbany —tots notablement més joves que jo— l'homenatge a August Pi i Sunyer agafa una major transcendència. No és l'homenatge d'unes persones que l'han conegut i li deuen, directament, gratitud —que ja fóra un esdeveniment exemplar i ric i una mostra de fidelitat i de responsable memòria—, sinó que per la presència dels representants d'una generació que no és la d'August Pi i Sunyer ni és la següent, per la presència d'unes persones que tot el que saben de l'homenatjat ho han llegit o ho han sentit dir, per la nostra presència l'homenatge és una victòria sobre el temps. El contingut de les nostres aportacions —i puc respondre molt especialment de la meva— serà modest, segurament, però la nostra presència és la constatació de la permanència —més enllà del temps— de la lliçó d'August Pi i Sunyer.

Perquè volíem fer patent la intemporeïtat de la figura i de l'exemple de Pi i Sunyer, per això, vaig acceptar i, en certa manera, provocar l'encàrrec i —més encara—, potser una mica, sóc responsable dels encàrrecs a alguns dels que participaran en aquests actes, alguns dels que pertanyen a la generació dels joves.

Em correspon de parlar de la creació i l'activitat de la Societat de Biologia de Barcelona.

De primer, els fets.

Com tots sabeu, la Societat de Biologia nasqué l'any 1912 —la primera sessió tingué lloc el 14 de desembre de 1912—, com una filial —la primera— de l'Institut d'Estudis Catalans.

La creació de l'Institut d'Estudis Catalans fou una de les primeres realitzacions d'Enric Prat de la Riba, tot just elegit president de la Diputació de Barcelona. La funció primordial que li era assenyalada era «la superior investigació de tots els elements de la cultura catalana». Les seves activitats començaren el dia 5 de juliol de 1907, només amb la que és ara la Secció Històrico-arqueològica.

L'any 1911, també a proposta d'Enric Prat de la Riba, fou ampliada l'organització de l'Institut amb la creació de dues altres Seccions: la de Ciències i la Filològica. En una Memòria de 1910 adreçada a la Diputació de Barcelona, Prat de la Riba feia referència a la proposada Secció de Ciències i deia:

«Els estudiosos acoblats en aquesta Secció, a més dels treballs d'investigació personal y la mútua col·laboració en les tasques científiques, a més d'establir l'instrumentació necessària per a moltes de les recerques científiques modernes, que sigui desconeguda encara a Barcelona, donaran unitat d'impuls a les iniciatives escampades, relligant harmoniosament les institucions y fundacions ja existents. Y faran més encara: nodriran d'obres científiques modernes la Biblioteca Nacional. Passarà en aquest ordre d'estudis lo que passa ara ab les seccions històrica y arqueològica de l'Institut. Publicar les obres que publica és ja en si una finalitat prou alta per justificar sobradament els modestos sacrificis que costa sostenirles. Donchs, ab el mateix esforç, ab el mateix sacrifici s'aconsegueix un altre objectiu, s'obté un altre resultat altíssim: nodrir la Biblioteca ab una corrent viva de la producció actual en tots els països. Així també, al publicar les obres dels nostres investigadors, l'Institut de Ciències estimularà el treball científich, tan necessitat d'estímuls poderosos, sobretot als seus començaments; facilitarà la comunicació de les investigacions fetes als demés estudiosos de cada nostra, durà la col·laboració de la nostra intel·lectualitat als grans centres culturals de l'extranger y provocarà arreu la remesa de col·leccions y obres y publicacions periòdiques, element de renovació inapreciable...»

L'acord de la Diputació de creació de les dues noves Seccions fou pres el 14 de febrer de 1911 i en aquest acord era assignada a la Secció de Ciències la missió següent:

«a) publicar obres, memòries y ressenyes d'investigacions científiques, que hauran d'ésser escrites en català, sense perjudici de que'ls treballs de les persones invitades a col·laborar se publiquin en el llur idioma propi; b) dur a terme o favorir les empreses científiques per a les quals sigui necessària una organització col·lectiva; c) establir laboratoris d'investigació, organitzar reunions, etc.; d) assessorar la Diputació en l'ordre d'estudis de la seva competència; e) correspondre ab els centres científics estrangers, intervenir en els congressos internacionals y en tots els actes, reunions y institucions en que's judiqui convenient que sigui representada la ciència catalana.»

En aquest mateix acord eren designades per a la Secció de Ciències les set persones següents: Miquel Àngel Fargas, August Pi i Sunyer, Esteve Terrades, Ramon Turró, Pere Corominas, Josep Maria Bofill i Pichot i Eugeni d'Ors.

La Secció inicià les seves tasques el dia 1 d'abril de 1911 i, en els primers temps, dirigí principalment la seva atenció a establir contacte amb les corporacions sàvies de tot el món i a col·laborar a l'organització de la Biblioteca de Catalunya. En aquesta primera reunió de l'u d'abril fou acordada «la publicació per l'Institut de Ciències d'una Revista o ARXIU, apareixent tres vegades l'any, en volums de gran format, y que continguin monografies de les varies ciències, objecte de l'activitat de l'Institut, cròniques y ressenyes del moviment científic universal, butlletí bibliogràfic y de revistes... S'acorda invitar a la col·laboració dins els ARXIU els homes de ciència de fora Catalunya, publicantse'ls treballs en la llengua originària dels respectius autors...»

Els membres de la Secció de Ciències eren un ginecòleg (Fargas), un fisiòleg (Pi i Sunyer), un físic i matemàtic (Terrades), un biòleg (Turró), un economista i polític (Corominas), un naturalista i geòleg (Bofill i Pichot) i un filòsof (d'Ors). Aquesta diversitat d'experteses tan distanciades feia impossible l'aprofundiment en una disciplina concreta i, per aquest motiu i —sobretot— a instàncies d'August Pi i Sunyer, fou iniciada la complementació del camp d'acció de l'Institut amb la creació de societats filials. La primera fou la Societat de Biologia de Barcelona, que tingué el seu primer president en la persona d'August Pi i Sunyer.

A Catalunya ja existien algunes institucions, algun centre i alguna individualitat que treballaven en el camp de la biologia, però la comunicació entre ells no cabia a les entitats mèdiques, que eren eminentment clíniques. Els resultats dels treballs no podien ésser debatuts i, per exemple (com refereix Pere Domingo), en una polèmica entre Turró

i Cajal per una banda i Ferran per l'altra, hom va haver de recórrer a la premsa.

En segon lloc, feia falta una revista. Els treballs havien d'ésser publicats a revistes franceses i alemanyes.

La Societat de Biologia de Barcelona resolía aquestes qüestions i en resolgué moltes d'altres. Com ha estat dit, «fou l'autèntic casal dels investigadors i els científics catalans» i, a través de les sessions periòdiques i dels seus cursos i comptant —des dels inicis— amb dos instruments de treball eficients —el Laboratori Microbiològic Municipal que dirigia Ramon Turró i l'Escola de Fisiologia d'August Pi i Sunyer—, hom pot afirmar rotundament que «gairebé tota la producció científica de l'època fou tractada i debatuda a la Societat de Biologia de Barcelona» (J. R. Barbany).

Aquests són els fets.

Jo ara podria donar per acabat el meu parlament. Tot allò que encara resta per dir ho ha dit amb la immensa autoritat que li dóna el caràcter de primer protagonista de l'obra, August Pi i Sunyer. I ho ha dit d'una manera tan càlida i tan exquisidament que fóra irrespectuós i temerari que jo volgués dir-ho, ara, amb unes altres paraules.

Des de l'any 1911 fins a l'any 1939, la vida de la Societat de Biologia no es concep sense la presència permanent d'August Pi i Sunyer. Per això, Pi i Sunyer pronuncia un parlament titulat «La Societat de Biologia i la ciència catalana» en els actes commemoratius del Primer Desenari de la Societat; i pronuncia un parlament quan la Societat celebra els vint anys; i pronuncia un parlament quan és commemorat el XXVè aniversari de la fundació de la Societat.

En aquests parlaments hi ha —molt sàviament— tot allò que encara resta per dir. I el meu homenatge i l'eficàcia de la meva aportació radicaran en la lectura d'uns fragments d'aquests parlaments.

Abans, però, vull dir que per a Pi i Sunyer —i això, ben segur, serà observat en totes les altres contribucions a aquests actes, des de totes les facetes de la seva copiosa, i mesurada alhora, personalitat— per a Pi i Sunyer el mòbil primari —l'afany que l'impellia— era la voluntat de fer de Catalunya un país presentable, digne de la seva categoria de poble.

Haviem viscut una llarga grisor provinciana que havia conduït a la pèrdua de la consciència nacional. Sortosament —potser per l'únic camí possible— aquesta situació havia canviat i el país s'havia desvetllat en una impetuosa Renaixença; això sí, per virtut d'uns impulsos ruralistes i floralescos. La generació de Pi i Sunyer decidí d'atènyer —per

a Catalunya— el lloc que li pertoca en el concert dels pobles. Josep Carner i Guerau de Liost per mitjà de la poesia; Pompeu Fabra per mitjà de la llengua; Alexandre Galf i Pau Vila per mitjà de la pedagogia; Torres-Garcia, Joaquim Sunyer i Francesc Galí per mitjà de la pintura; Enric Casanovas i Esteve Monegal per mitjà de l'escultura; Puig i Cadafalch per mitjà de l'arquitectura; i Esteve Terrades i August Pi i Sunyer per mitjà de la ciència. I tots els homes de l'Institut i Enric Prat de la Riba.

Però jo diré que aquests homes no eren —essencialment— poetes o lingüistes o pedagogs o pintors i escultors o arquitectes o científics. Per damunt de la *circumstància* de la respectiva activitat eren uns *ciutadans* decidits —amb llur treball— a contribuir a l'enaltiment i a l'engrandiment —a la dignificació— de la pàtria.

El dia 15 de desembre de 1922, a la Sala dels Consells de la Mancomunitat de Catalunya, tingué lloc una Sessió solemne commemorativa del desè aniversari de la Societat de Biologia. Presidien l'acte Puig i Cadafalch, president de la Mancomunitat; el marquès d'Alella, batlle de Barcelona; el doctor Turró; Bofill i Pichot, president de la Secció de Ciències de l'Institut, i el doctor Jesús Maria Bellido. Entre els assistents hi havia J. Bofill i Matas, Francesc Macià, Joaquim Ruyra, Pompeu Fabra, Nicolau d'Olwer, etc. Josep Maria Bofill i Pichot digué: «La Societat de Biologia és, sens cap mena de dubte, una de les que més ha contribuït a que fos conegut i considerat amb respecte l'esforç que fa Catalunya per tal de conquerir un lloc preeminent en el concert científic mundial, i la Secció de Ciències de l'Institut que l'ha ajudada, en quant li ha estat possible, en les seves aspiracions, se'n sent orgullosa.»

Ara, llegeixo del parlament d'August Pi i Sunyer:

«En iniciar-se els treballs per la constitució de la nostra Societat de Biologia, veus adverses s'aixecaren, nombroses i plenes de convenciment, fins dels nostres rengles mateixos. S'havia trencat per centúries a Catalunya la tradició de tot treball especulatiu, no havien de trobar-se homes preparats ni altres tampoc que es disposessin al sacrifici de la recerca ignorada, no hi havia escalf col·lectiu, ni interès tan sols entre aquells —els metges, per exemple— que viuen d'aplicacions pràctiques dels estudis biològics; la nostra iniciativa faria néixer artificialment una institució més, morta tot seguit, quelcom de vida efímera que vindria a comptar-se entre tants assaigs malaventurats, repetits sovint en el curs de la nostra titubejant i difícil renaixença.

»Deu anys. — Potser que sí que hi hagué una imprudent impulsió en portar a realitat els nostres projectes. Però voluntariosament, tossudament, forçadament, l'obra fou posada en marxa. I heu's ací aquest vespre, que celebrem el desenari de la nostra Societat i que ja ben prompte vindrà a aparèixer el volum novè dels nostres treballs!

»Deu anys, certament, no és una data que mereixi una festa jubilar. Deu anys de vida d'una institució científica en una cultura organitzada, no són pas un miracle. Deu anys entre nosaltres, on, en general, els millors projectes són oblidats tantost i si arriben a compliment, no troben més entusiasme i troben menys encara aquella braó continguda de la continuïtat humil, deu anys són ja quelcom. I avui ens commou no l'obra complida —obra que no ens satisfà del tot, no— ens commou avui la consolidació de l'esperança, la seguretat de la continuació. Celebrem ara la fecunditat de la iniciativa, la recreació, podríem dir, d'una institució científica que ja pot dir-se ara, sense vanitat, que durarà; l'acoblament d'uns homes que s'interessen per la nostra primitiva il·lusió, la constitució d'un nucli ple de fe i d'amor al nostre pervindre científic, l'aparició d'un òrgan, en fi, que no pot ometre's en cap cultura.

»No hem de fer retret a les generacions que ens precediren, lliurades, per l'afebliment de la raça, a una tasca de descatalanització que féu perillar fins nostra existència nacional. La tradició catalana era interrompuda i ens trobarem, els homes actuals, sense cap dels instruments de treball dels pobles civils. Veieu la nostra íntima tragèdia! Encara avui ho hem de crear gairebé tot: eines de les més elementals ens manquen i, cosa més greu, desaprès el seu ús, no en sentim prou enyor. Hi ha molt i molt a treballar encara per fer una digna Catalunya i és la més urgent obra d'educació, encuriosir els esperits; obra d'exemplaritat, necessitat de l'èxit! »

Més endavant diu:

«No, no és buida Catalunya! Mai com ara havia endegat austera-ment les seves possibilitats. Segur que dringuen menys els picarols i que som més cautes en exhibir vanament les nostres coses. Anem sàviament prevenint-nos dels perills dels pobles pervinguts. És ara, tot just, que retrobem el sentit de la mesura, l'aristocràtic equilibri. No és buida Catalunya! És perquè va prenyant-se de contingut, que no sona a tabal. Ben limitat o bé cegat per la passió serà qui no ho vegi! Després de les vacil·lacions inicials són considerables ja, a l'hora present, els resultats i els homes que treballen, i en treballar callen: que s'han donat abnegats, a l'obra moguts per l'estímul propi o per l'exemple d'altri. Són ja en nombre suficient per garantir que no es perdrà el rastre solcat

i que podem esperar que l'espiritualitat de Catalunya trobi, a l'últim, definitives concrecions.»

I després recomana:

«Treballem cada dia, treballem modestament, treballem austerament. Informem-nos, informem-nos sobretot. I que per damunt hi plani gloriós el pensament. Neixin les idees de les nostres recerques i, a la vegada, siguin altres noves recerques promogudes per les nostres idees, en el papalloneig frisós del fet al pensament i del pensament al fet, que ve de xic en xic, asprament, dolorosament, però, a l'ensems, triomfalment, portant guspises de llum al misteri obscur i immens de la realitat!

»Si avui compleix deu anys la Societat de Biologia, per anys i anys treballarem tots plegats, buscarem sobretot, senyors, que l'impuls no s'extingeixi entre nosaltres. Fou primer una flama petita i incerta, pàl·lida i vacil·lant; amb ella havem arborat després una lluminària; potser serà més tard una foguera. Que el foc de l'esperit passi flamejant als nostres fills i més enllà, a les generacions llunyanes, a les generacions adormides i obscures avui, i que viuran demà, triomfadores, la vida de plenitud d'una Catalunya redimida! »

Deu anys més tard, el 14 de desembre de 1932, la Societat festejà el vintè aniversari. August Pi i Sunyer digué:

«Avui fa vint anys que es reunia per primera vegada la Societat de Biologia al Laboratori Bacteriològic Municipal. Vosaltres heveu volgut que, per la meva doble condició de primer president de la Societat i de director de la publicació anual dels nostres Treballs, doni un cop d'ull endarrera i us faci un resum de la feina feta i dels resultats aconseguits en aquests vint anys.

»Des de llavors no s'ha interromput la nostra activitat, i comptem ja amb catorze volums en la sèrie. Les reunions s'han vingut celebrant regularment, i si un temps hi ha hagut retard en l'aparició dels nostres llibres, ha estat a causa de la dictadura, que deixà sense mitjans econòmics l'Institut d'Estudis Catalans; i també perquè no tinguérem la sort de trobar mecenes substitutius, tan pròdigs a favor d'altres manifestacions de la nostra cultura. Prova —no altra cosa— que la Biologia no té tradició a Catalunya, i també —no ens fem il·lusions— de la poca confiança en la nostra gestió i de l'escàs afecte al nostre esforç incompès.

»Ara, amb treball i sota el signe de l'Institut d'Estudis, anem guanyant el temps perdut per la influència de les circumstàncies adverses,

i no trigarem a tenir al corrent la nostra publicació, que pel seu volum correspondrà a la importància de l'obra; tenim la pretensió que la materialitat de la grandària sigui proporcionada al valor del contingut.

»Avui podem estar contents dels resultats, malgrat de les dificultats i de les indiferències. Anem ara a analitzar sumàriament el rendiment científic d'aquests vint anys.

»En la primera sessió es llegiren quatre notes:

»R. Turró i P. González: "Antianafilàxia en l'anafilàxia inversa".

»P. González i C. López: "Aislamiento del enterococo por los medios glucosados".

»L. Verderau: "Estudi globular de la sang de les ferides ante i postmortem".

»A. Pi Sunyer i J. M. Bellido: "L'electrocardiograma en el ritme nodal per les sals d'estronci".

»Des d'aquella data fins al present s'han presentat comunicacions ben nombroses:

<i>Anys</i>	<i>Comunicacions</i>	<i>Anys</i>	<i>Comunicacions</i>
1913	31	1923	21
1914	34	1924	15
1915	30	1925	18
1916	34	1926	14
1917	30	1927	10
1918	34	1928	21
1919	34	1929	20
1920	23	1930	17
1921	26	1931	28
1922	33	1932	40

»Aquestes xifres sumen un total de 513 notes, amb una franca tendència, després d'uns anys de depressió, a una represa esperançadora. En efecte, en aquest any de 1932 hem assolit una xifra elevada, que hauria de constituir el rendiment normal de la nostra Societat.

»D'aquests treballs, tots interessants, n'hi ha hagut de particular importància i que responen a descobriments considerables; fets nous que han influït uns en la ciència, i també d'altres en la medicina pràctica; treballs, algunes vegades, que han marcat direccions originals en el corrent de les idees biològiques. En recordarem alguns.»

Fa una extensa menció de treballs i afegeix:

«I encara hauríem d'esmentar moltes altres notes presentades a la Societat!

»Perquè els treballs que acabem de recordar són només que alguns, entre tants que constitueixen els catorze grans volums que fins avui portem publicats. Ningú no dubtarà que, sense la fundació de la Societat de Biologia, bona part d'aquests treballs —la major part— no s'haurien produït. El curs dels vint anys transcorreguts ens diu, doncs, que la creació de la Societat de Biologia ha estat eficaç. Ha provocat una florida d'investigacions originals i ha donat a la nostra producció científica un to de serietat que li mancava. Ha promogut la necessitat de la informació de primera mà i del coneixement directe de la bibliografia internacional. A això hi han ajudat els fons de llibres i de col·leccions de revistes de la Biblioteca de Catalunya i de la Biblioteca de l'Institut de Fisiologia.

»Per aquella millor informació, hem disposat encara de dos altres procediments: la vinguda de professors forasters, alternant amb els nostres professors, i l'enviar els nostres joves estudiosos a l'estranger.»

Enumera els cursos professats per Gustavo Pittaluga, Turró, Gregorio Marañón, Juan Negrín, Bellido, del Rfo Hortega, Sayé, Gley —del Collège de France—, Calmette —de l'Institut Pasteur—, Cannon —de Boston—, Cruz Coke —de Santiago de Xile—, Houssay —de Buenos Aires—, Santiago Pi i Sunyer, Gallavardin —de Lió—, etc.

I dels «joves que han passat llargues temporades en universitats europees o americanes» cita Dalmau, Carrasco, Duran Reynals, Jaume Pi-Sunyer i Bayo, Cèsar Pi-Sunyer i Bayo, Bofill i Deulofeu, etc.

«Tots, sense excepció, han fet un bon paper en les institucions on han actuat, i han tret gran profit de llurs estudis. Han constituït, en tornar i durant l'estada, un eficacíssim llaç de relació entre la Societat de Biologia i els instituts científics de Catalunya amb el medi on treballaven.

»Altra activitat internacional de la Societat de Biologia ha estat la seva incorporació al grup de les Sociétés de Biologie. Això ens donà la possibilitat de publicar resums de les nostres notes en els *Comptes-Rendus* publicats a París. Les relacions amb la central foren perfectes mentre ocupà la secretaria, primer, Gley, i després, August Pettit; però des que aquest darrer fou substituït, no podem estar satisfets del tracte rebut: la comunicació amb la secretaria central ha esdevingut difícil, la publicació de les nostres notes es fa d'una manera irregular, incom-

pleta i arbitrària, i les despeses són importants. Tot això ens obligarà potser a pensar en una altra organització federativa, que podria ésser la constitució d'un nucli ibero-americà. Això, pel moment, no és encara altra cosa que una opinió particular.»

I acaba el parlament amb aquestes paraules:

«Hem arribat al terme de la comesa que m'ha estat encomanada. He volgut fer una descripció ben objectiva de la nostra gestió durant vint anys; he procurat fugir de tota influència sentimental en l'exposició de la història de la Societat, història que jo volia llisa i austera. D'aquesta relació se'n desprèn un judici favorable; podem dir, sense vanitat, que hem treballat bé! Però també afegiré ara que no hem fet prou. I que en els anys a venir caldrà intensificar fortament el nostre afecte. Afirmarem, en resum, que, amb tot i el que s'ha realitzat, no havem pogut aconseguir encara allò que sembla tan senzill i que és tan reposador: una normalitat.

»La Societat de Biologia no marxa per ella mateixa, ni compta encara amb un nucli d'investigadors suficients ni amb institucions vives, en proporció del volum de la vida catalana. Tampoc tots els treballs no són prou desinteressats ni originals, ni penetren igualment l'opinió internacional. Som a la primera etapa d'un renaixement científic, una mica infantils, i avui, i justament, representen poc en el món. Ens cal una gran activitat i una direcció ben orientada, per tal d'entrar en el segon moment de la nostra història, segon moment que està sens dubte a punt de començar.

»Ja sé que aquesta tasca que ens escau és molt difícil, per la deficient organització de la vida a Catalunya. D'una banda, cal fomentar les vocacions, encara avui bastant distretes i excepció entre els joves; i d'altra, és precís assegurar al treballador científic els mitjans de viure. Mentre, al costat de la recerca s'hi hagi de posar una altra activitat que proporcioni a l'investigador els elements materials necessaris a la seva subsistència, la nostra ciència serà migrada. Avui, en aquests afers, no hi ha lloc per als aficionats. S'ha d'ésser home de ciència i res més! La investigació és un ofici, un alt ofici, no és mai una distracció, una mena d'esport que es pugui exercir a hores perdudes. Cal donar-hi tota la il·lusió, tota la vida! Catalunya no tindrà ciència pròpia mentre no se la pagui, i nosaltres no serem mai veritables homes de ciència mentre hàgim de dispersar vanament el nostre treball. Això s'ha de dir severament i a cada hora.

»La generació que fundà la Societat de Biologia creà alguns òrgans de recerca deficients avui, però que representen un real progrés respecte

de l'estat en què trobarem les coses. Aquests òrgans nasqueren de la millor voluntat i d'un treball esgotador. Que la generació que ens va substituint arribi a aquella normalitat somniada; que constitueixi per fi el professionalisme científic, sense el qual Catalunya no representarà mai res en el comerç espiritual del món!

»I per la nostra part, que trobi cada un de nosaltres nous motius d'entusiasme per a l'obra comú, fervor i vocació, que remoguin la massa social, en un miracle col·lectiu! Aquell miracle que consistirà que, d'un cop, i per primera vegada, des que Catalunya existeix —més d'un mil·lenari— es creï una cultura pròpia, una ciència catalana de renom universal! Crec que aquests han d'ésser els vots de la Societat de Biologia, en arribar avui a l'any vigèsim de la seva existència! »

A la generació de Pi i Sunyer li tocà de viure un període dels més densos de la història del nostre poble, d'una densitat feta de moments de ferma esperança i d'altres de profunda tristesa. Pi i Sunyer —per obra de la seva fidelitat— va ésser un excepcional protagonista de la densitat i de l'esperança, però també, a més, de la profunda tristesa. El dia 14 de desembre de 1937 el nostre poble vivia la profunda tristesa d'una guerra que no havia buscat; el nostre poble *moria* de guerra. Tot i així, la Societat de Biologia de Barcelona —perquè els seus homes eren invencibles pel desànim— commemorà el XXV aniversari de la seva fundació.

«En la sala d'actes de l'Acadèmia de Medicina tingué lloc el dia 14 de desembre la sessió commemorativa del XXVè aniversari de la fundació de la Societat de Biologia de Barcelona.

»Presidí l'acte el professor Juan Negrín, degà dels socis corresponents, acompanyat, a la dreta, pel conseller de Cultura de la Generalitat, senyor Carles Pi i Sunyer; el rector de la Universitat, professor Pere Bosch i Gimpera; el Dr. Corderó, en representació de l'alcalde de Barcelona; el Dr. Leandre Cervera, president de la Societat de Biologia, i el Dr. Felip Cardenal, president de l'Acadèmia de Medicina. A l'esquerra de la presidència hi havia el ministre del Treball, doctor Jaume Aguader; el conseller de Sanitat de la Generalitat, Sr. Sbert; el president del Consell d'Estat, Sr. Pere Corominas; el sots-secretari de la Presidència del Consell de Ministres de la República, Sr. José Prat; el representant de l'Institut d'Estudis Catalans, ex-president de la Societat, prof. A. Pi i Sunyer; el prof. Jesús M. Bellido, secretari de la Facultat de Medicina i també ex-president, i el Dr. Cèsar Pi-Sunyer Bayo, secretari general.

»En representació dels membres fundadors i en qualitat de degà dels ex-presidents, el prof. August Pi i Sunyer pronuncià el següent discurs d'obertura:

»La Societat de Biologia ha arribat al quart de segle de vida. No certament sense vicissituds. Tramuntà la Dictadura, i avui mateix ens trobem obligats a celebrar aquesta sessió jubilar sota la pressió d'una guerra cruel que ens ha estat imposada. La nostra Societat, però, sobreviurà a totes les dificultats externes i la llum espiritual que l'aclareix seguirà irradiant cada dia amb més vigor.

»La nostra Societat de Biologia començà ben humilment. Uns pocs homes interessats en el conreu de les ciències biològiques pures ens aplegàrem per tal d'organitzar reunions periòdiques en les quals ens donéssim mútuament compte dels nostres treballs. Aqueixes reunions, a malgrat de pronòstics contraris, no declinaren. L'Institut d'Estudis Catalans, per mitjà de la Secció de Ciències, ens ajudà tot seguit ben esplèndidament, tenint cura de l'edició dels volums anuals, i més tard fórem admesos entre les filials, esteses arreu, de la Société de Biologie de París. Així, durant vint-i-cinc anys, unes vegades amb més puixança i altres més feblement, s'ha anat escorrent sense cap interrupció la vida de la Societat de Biologia.

»En les sessions s'hi han llegit treballs importants i s'hi han fonamentat prestigis sòlids. Crec que aquest resultat és el que més ha d'envanir-nos. Hem contribuït a fer seriosa la recerca a Catalunya i això no ha estat aconseguit, certament, sense esforç. S'havia perdut entre nosaltres la tradició de la ciència pròpia i original. Era, doncs, necessari ensenyar a treballar desinteressadament els joves.

»És una il·lusió pensar que només té pervindre la investigació amb finalitat pràctica immediata. Arribar a la convicció que el treball experimental, fins el que en apariència estigui més allunyat de l'aplicació clínica, devindrà un dia no llunyà —si és treball ben fet— d'interès material, ha estat un dels graons que han hagut de pujar totes les cultures en marxa ascendent. Nosaltres ens trobem ara en aquest moment. És necessari —caldrà repetir-ho cada dia— desvetllar vocacions, encendre fervors, crear el nostre contingent d'homes de ciència, de veritables homes de ciència. És aquesta una tasca social de la més gran importància i a ella ha contribuït, durant els anys transcorreguts, la Societat de Biologia.

»Ara vivim uns dies tenebrosos, però no trigaran a venir els dies radiants del triomf! I llavors caldrà estructurar la nova Catalunya i caldrà estructurar la nova Espanya. Molts prejudicis hauran estat destruïts; nombrosos interessos que semblaven intangibles seran remoguts.

Sobre el cos sagnant i adolorit, però somrient, del nostre poble redimit, serà ja possible de promoure el creixement d'aquells òrgans especialment necessaris. Renascuts a una vida digna, serà precis bastir una cultura renovada, per això haurem de comptar amb els homes i amb els grups d'homes capacitats per a fer-ho. Grups d'homes generosos i preparats. Sense vanitat, podem dir que la Societat de Biologia ha constituït un nucli de treballadors que han donat ja bona prova del que val la seva feina i que en el pervindre seguiran la seva obra i seran exemple i estímul per a les noves formacions.

»Ja en altra ocasió semblant —fa cinc anys— vaig fer un resum de la tasca realitzada per la Societat de Biologia des de la seva fundació. Avui no fóra oportú repetir-me. Hem seguit treballant amb igual deler i amb el mateix èxit, tot i les dificultats dels temps darrers. Hem aconseguit satisfaccions, però també hem sofert cruels dolors. Satisfaccions i dolors són circumstàncies que voregen inexorablement la vida humana. Entre els dolors, els més punyents són els ocasionats per la mort dels companys que ens han deixat. En els volums respectius han estat degudament honorats els nostres traspassats. Volem, però, fer menció especial del nostre tan estimat Josep Maria Muniesa, víctima excelsa de la rebel·lió. La Societat de Biologia voldrà manifestar amb mi el seu dol més pregon!

»Deixeu-me ara asserenar. I seguir! En la Societat de Biologia hem convingut tothora fraternalment els amics. Això a casa nostra. A l'exterior, la Societat de Biologia ha aconseguit renom internacional envejable. Ho proven les adhesions tan nombroses que s'acaben de rebre, provinents de personalitats científiques les més eminents del món sencer, i ho prova així mateix el volum del nostre canvi. Això ens obliga més. Volem conservar i acréixer aquestes simpaties i no planyerem esforç per a fer-nos més dignes cada dia de l'alta consideració internacional, essent també un instrument útil a la nostra pàtria. Cada hora més amunt...

»És cert que la dificultat major no es troba en la impulsió original ni en l'entusiasme d'un moment, sinó en la tensió constant continguda, però que no defalleix, de l'activitat quotidiana, enfront i vencent les dificultats. Que hi és aquesta tensió, ho prova la vida mateixa de la nostra Societat, que compta ja una vida llarga. No fou ella —contra el que es veu sovint entre nosaltres— una flor efímera que es mustiga al poc temps de florir. La vida de la Societat de Biologia ha estat una continuïtat, que voldríem ben duradora encara, no ja per obra nostra —pròxima a declinar— sinó per obra dels nostres continuadors, els joves.

»A ells va el meu crit! En ells toda l'esperança. Troben el camí començat i la ruta possiblement els serà més planera. El moment justifica els millors auguris. Als joves, el saber-lo aprofitar. Cada hora més amunt...»

Després parlà Leandre Cervera, president de la Societat; parlaren també el professor Camil Soula, professor de Fisiologia de la Facultat de Medicina de Tolosa del Llenguadoc; el professor Josep Puche, deixeble de Pi i Sunyer, rector de la Universitat de València; Carles Pi i Sunyer, conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya; i, finalment, el professor Juan Negrín, president del consell de Ministres de la República.

Però el parlament del mestre, el nostre primer president, per als joves que en aquell moment tenia al seu costat, per als que aleshores eren adolescents o infants o encara havien de veure la llum del nostre cel, té el sentit —no d'un testament espiritual— sinó el de la torxa o el relleu que ens hem passat, ens passem i ens passarem de mà en mà.

Perquè després la Societat de Biologia —la noble, la modesta, l'eficaç, la il·lusionada Societat de Biologia— visqué unes tenebres molt llargues i August Pi i Sunyer no morí a Roses, davant del nostre mar, davant del seu mar.

* * *

Apèndix. — Adhesions al XXVè aniversari.

El Dr. Cèsar Pi-Sunyer i Bayo, en funcions de secretari, llegí les adhesions rebudes, la llista de les quals, transcrita per ordre alfabètic és com segueix:

CH. ACHARD, president de la Société de Biologie, *París*;
WALTER C. ÀLVAREZ, de la Mayo Clinic, *Rochester, Minnesota*;
LEON ASHER, professor de Fisiologia a la Universitat de *Berna*;
MAURICE ARTHUS, professor de Fisiologia a la Universitat de *Lausana*;
FELIP JIMÉNEZ ASUA, professor d'Histologia a la Universitat de *Saragossa*;
JOSEPH C. AUB, del Collis Huntington Memorial Hospital, Harvard Medical School, *Boston*;

GEORGE BARGER, professor de Química Mèdica a la Universitat d'*Edimburg*;
JEAN LA BARRE, professor de la Facultat de Medicina de *Bruselles*;
IGNACIO BOLFVAR, director del Museo de Historia Natural de *Madrid*;

FRANCIS G. BENEDICT, director del Nutrition Laboratory de la Carnegie Institution, *Boston*;

L. BUGNARD, professor de Farmacologia a la Universitat de Tolosa de Lenguadoc;

BACQ, de l'Institut Leon Fredericq, de *Lieja*;

W. N. BOLDIREFF, del Battle Creek Sanitarium, Battle Creek, *Michigan*;

J. P. BOUCKAERT, professor de Fisiologia a la Universitat de *Louvain*;

LEON BINET, professor de Fisiologia a la Facultat de Medicina, *Paris*;

WALTER B. CANNON, professor de Fisiologia a la Harvard Medical School, *Boston*;

A. J. CARLSON, professor de Fisiologia a la Universitat de *Chicago*;

PAUL CRISTOL, prof. de Química Biològica a la Universitat de *Montpeller*;

A. J. CLARK, professor de Farmacologia a la Universitat d'*Edimburg*;

ENRIQUE CLAVEAUX, director de l'Institut de Enfermedades Infecciosas de *Montevideo*;

SIR HENRY H. DALE, Premi Nobel, director del National Institut for Medical Research, Hampstead, *Londres*;

PROFESSOR J. DUCUING, director del Centre Anticancerós de Tolosa de Lenguadoc;

J. R. S. MAC DOWALL, professor de Fisiologia del King's College, *Londres*;

LOWATT EVANS, professor de l'University College, Departament de Fisiologia, Farmacologia i Bioquímica, *Londres*;

ALEXANDER FORBES, del Departament de Fisiologia de la Harvard Medical School, *Boston*;

HENRY FREDERICQ, de l'Institut Léon Fredericq, professor de Fisiologia de la Universitat de *Lieja*;

JOHN F. FULTON, professor de Fisiologia de l'Escola de Medicina de la Universitat de Yale, *New Haven*;

RENÉ FABRE, professor de Toxicologia, secretari general de la Société de Chimie Biologique, *Paris*;

JOSÉ GIRAL, professor de Química Biològica de la Universitat de *Madrid*;

FRANCISCO GRANDE, de l'Institut de Higiene de la Alimentación *Madrid*;

PIERRE GLEY, antic agregat a la Facultat de Medicina de *Marsella*;

FRED R. GRIFFITH, professor de Fisiologia, Universitat de *Buffalo*;

H. HARTRIDGE, professor de Fisiologia del Medical College del St. Bartholomew's Hospital, *Londres*;

A. V. HILL, Premi Nobel, professor de Fisiologia al University College, *Londres*;

H. HERMAN, professor de Fisiologia a la Facultat de Medicina de *Lió*;

JOAQUÍN D'HARCOURT, Cap dels serveis quirúrgics de l'exèrcit de terra de la República Espanyola;

N. HEDON, professor de Fisiologia de la Universitat de *Montpeller*;

- BERNARDO A. HOUSSAY, professor de Fisiologia de la Universitat de *Buenos Aires*, president de l'Academia Nacional de Medicina, de la Sociedad Argentina de Biología i de l'Asociación Argentina para el Progreso de las Ciencias;
- HAROLD HIMWICH, professor de Fisiologia del Albany Medical College, Union University, *Albany*;
- CORNEILLE HEYMANS, professor de Farmacologia a la Universitat de *Gant*;
- A. C. IVY, secretari de l'American Physiological Society, *Chicago*;
- JUSTUS JOLLY, secretari de la Société de Biologie, *Paris*;
- JAUN T. LEWIS, professor de Fisiologia de la Universitat de *Rosario*;
- LOUIS LAPICQUE, professor de Fisiologia a la Sorbona, *Paris*;
- ALEJANDRO LIPSCHUTZ, director de la Secció experimental de l'Institut del Càncer, *Santiago de Xile*;
- C. LEVADITI, director de l'Institut Alfred Fournier, *Paris*;
- W. LÓPEZ ALBO, director de la Casa de Salud Valdecilla, *Santander*;
- A. M. MONNIER, Maître de conférences a la Sorbona, *Paris*;
- ANDRÉ MAYER, professor d'Història Natural dels éssers organitzats al Collège de France, *Paris*;
- MANUEL MÁRQUEZ, professor d'Oftalmologia i degà de la Facultat de Medicina de *Madrid*;
- E. MAIGNON, professor de l'Escola de Veterinària d'Alfort, *Paris*;
- LEONOR MICHAELIS, membre del Rockefeller Institute for Medical Research, *Nova York*;
- ENRIC MOLES, de l'Institut Nacional de Física i Química, *Madrid*;
- G. NICOLAI, ex professor de la Universitat de Berlín, professor de l'Escola Normal de *Santiago de Xile*;
- P. NOLE, vice-president de la Société belge de Biologie;
- MAURICE NICLOUX, professor de Bioquímica i president de la Société de Biologie, *Estrasburg*;
- FERNANDO OCARANZA, professor de Fisiologia de la Universitat de *Mèxic*;
- SEVERO OCHOA, del Laboratori de Citadel Hill, *Plymouth*;
- AUGUSTE PETTIT, professor-cap de Servei a l'Institut Pasteur, *Paris*;
- H. PIERON, professor al Collège de France, antic vice-president de la Société de Biologie, *Paris*;
- RUDOLF, A. PETERS, del Departament de Bioquímica de la Universitat d'*Oxford*;
- GUSTAVO PITTALUGA, de la Secció d'Higiene de la Lliga de les Nacions, *Ginebra*;
- JOHN P. PETERS, professor de Medicina de la Yale University, *New Haven*;
- J. K. PARNAS, professor de Bioquímica de la Universitat de *Lwow, Polònia*;
- E. P. POULTON, professor de Clínica Mèdica del Saint Thomas Hospital, Universitat de *Londres*;

F. DE QUERVAIN, professor de Clínica quirúrgica de la Universitat de *Berna*;
ALFRED QUNQUAUD, sots-director del Laboratori de Biologia General del
Collège de France, *Paris*;

G. RAMON, director de l'Institut Pasteur, de *Garches*;

E. ROTHLIN, professor de Farmacologia a *Basilea*;

CAMIL SOULA, professor de Fisiologia a la Universitat de *Tolosa de Llen-
guadoc*;

S. P. Q. SÖRENSEN, Premi Nobel, director del Calsberg Laboratorium, *Co-
penhague*;

A. SÁENZ, professor-cap de Servei a l'Institut Pasteur, *Paris*;

DONALD D. VAN SLYKE, professor-cap de Servei a l'Hospital del Rockefeller
Institute, *Nova York*;

M. TIFFENAU, degà de la Facultat de Medicina de *Paris*;

JEAN VAN DE VELDE, professor de Fisiologia a la Universitat de *Gant*;

H. DE WYELE, de l'Institut de Fisiologia de la Universitat de *Gant*;

SAMSON WRIGHT, professor de Fisiologia del Middlesex Hospital Medical
School, *Londres*;

RENÉ WUBASER, professor a l'Ecola des Hautes Etudes, *Paris*;

JOAN XIRAU, antic intern de l'Institut de Fisiologia, *Figueres*;

EDGARD ZINZ, professor de farmacologia a la Universitat de *Brusselles*.

A continuació, el professor Jesús M. Bellido llegí les lletres dels pro-
fessors CANNON, HILL, HOUSSAY, LAPICQUE, LIPSCHUTZ, MÁRQUEZ i PIERON.